

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare nr.105

www.parlament.md

16 mai 2013

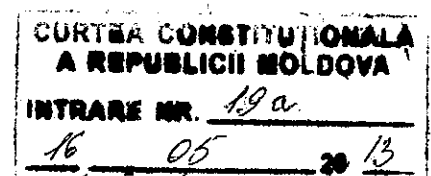
55 Nr. 23

*Curtea Constituțională
a Republicii Moldova*

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

prezentată în conformitate cu art. 25 lit. g) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și articolele 38 alin. (1) lit. g) și 39 din Codul Jurisdicției Constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995

I. AUTORUL SESIZĂRII

1. Serghei SÎRBU
2. Deputat în Parlament
3. bd. Ștefan cel Mare 105
4. tel. 079799995

II. OBIECTUL SESIZĂRII

La 3 mai 2013 Parlamentul a adoptat Legea nr. 106 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

1. Articolul 24 din Legea cu privire la Guvern s-a completat la pct. 2) cu poziția „Centrul Național Anticorupție”
2. Legea nr. 1104-XV din 6 iunie 2002 cu privire la Centrul Național Anticorupție a suferit mai multe modificări, printre care:
 - La art. 7 alineatele (3) și (5), cuvântul „Parlament” s-a substituit prin „Guvern”;
 - Alineatul (1) din art. 8 s-a expus într-o nouă redacție potrivit căreia *Centrul este condus de un director, numit în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Prim-ministrului, pe un termen de 4 ani.* Alineatele (5), (6) și (7) s-au abrogat. Potrivit alineatului (8), *Directorul Centrului se eliberează din funcție de Președintele Republicii Moldova la propunerea Prim-ministrului.* Conform alineatului (10) *directorul este asistat de doi adjuncți, numiți în funcție de Guvern la propunerea directorului.* O procedură similară este prevăzută și pentru eliberarea din funcție.
 - La art. 9 lit c), s-a prevăzut participarea obligatorie a directorului la ședințele Guvernului. Conform lit. e) directorul va aproba planurile de finanțare în limita alocațiilor prevăzute de bugetul de stat pe anul respectiv și le înaintează Ministerului finanțelor spre coordonare.
 - S-au exclus din lege orice referire la Parlament și organele de lucru ale Parlamentului;
 - S-a exclus orice referire la statutul de persoane cu funcții de demnitate publică.

- S-a exclus din art. 36, prevederile alin. (2) care prevedeau urmărirea penală a angajaților Centrului doar la inițiativa Procurorului General.
- 3. Din Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, s-au exclus pozițiile director și director adjunct al CNA.
- 4. Potrivit art. IV din Legea nr. 106, Guvernul va asigura numirea conducerii Centrului Național Anticorupție conform modificărilor la art. 8.

Astfel, prin adoptarea legii nr. 106 din 3 mai 2013, Centrul Național Anticorupție și-a pierdut în totalitate independența funcțională și a trecut în subordinea directă a Guvernului cu toate consecințele de rigoare.

III. CADRUL NORMATIV PERTINENT

1. CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 1 Statul Republica Moldova

(1) Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil.

(3) Republica Moldova este un **stat de drept**, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

Articolul 2 Suveranitatea și puterea de stat

(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

(2) Nici o persoană particulară, nici o parte din popor, nici un grup social, nici un partid politic sau o altă formațiune obștească nu poate exercita puterea de stat în nume propriu. Uzurparea puterii de stat constituie cea mai gravă crimă împotriva poporului.

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Articolul 5 Democrația și pluralismul politic

(1) Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic, care este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

(2) Nici o ideologie nu poate fi instituită ca ideologie oficială a statului.

Articolul 7
Constituția, Lege Supremă

Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

(2) Intrarea în vigoare a unui tratat internațional conținând dispoziții contrare Constituției va trebui precedată de o revizuire a acesteia.

Articolul 39

Dreptul la administrare

(1) Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor.

(2) Oricărui cetățean i se asigură, potrivit legii, accesul la o funcție publică.

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Articolul 60

Parlamentul, organ reprezentativ suprem și legislativ

(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.

Articolul 66

Atribuțiile de bază

Parlamentul are următoarele atribuții de bază:

a) adoptă legi, hotărîri și moțiuni;

b) declară referendumuri;

c) interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;

d) aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului;

e) aprobă doctrina militară a statului;

f) exercită controlul parlamentar asupra puterii executive, sub formele și în limitele prevăzute de Constituție;

g) ratifică, denunță, suspendă și anulează acțiunea tratatelor internaționale încheiate de Republica Moldova;

h) aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;

i) exercită controlul asupra acordării împrumuturilor de stat, asupra ajutorului economic și de altă natură acordat unor state străine, asupra încheierii acordurilor privind împrumuturile și creditele de stat din surse străine;

j) alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;

k) aprobă ordinele și medaliile Republicii Moldova;

l) declară mobilizarea parțială sau generală;

m) declară starea de urgență, de asediu și de război;

n) inițiază cercetarea și audierea oricăror chestiuni ce se referă la interesele societății;

o) suspendă activitatea organelor administrației publice locale, în cazurile prevăzute de lege;

p) adoptă acte privind amnistia;

r) îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

2. LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ

- **Convenția penală privind corupția, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 27 ianuarie 1999**, care a fost semnată de Republica Moldova la 24 iunie 1999 și ratificată la 30 octombrie 2003 prin Legea nr.428-XV, stabilește următoarele: *“Fiecare Parte adoptă măsurile necesare pentru a abilita persoane sau entități să se specializeze în lupta împotriva corupției. Ele vor dispune de independența necesară în cadrul principiilor fundamentale ale sistemului juridic al Părții pentru a-și putea exercita funcțiile eficient și liber de orice presiune ilicită.”*;
- **Convenția ONU împotriva corupției**, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004 și ratificată prin Legea nr.158-XVI din 6 iulie 2007, stabilește: *“Fiecare stat parte face astfel încât, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să existe unul sau mai multe organisme, după cum convine, însărcinate să prevină corupția...”*;
- **Declarația cu privire la 10 măsuri comune pentru curmarea corupției în Europa de Sud-Est**, emisă de Inițiativa Anticorupție a Pactului de Stabilitate, semnată la Bruxelles în mai 2005, a angajat Republica Moldova să susțină alocarea suficientă de resurse umane și financiare pentru instituțiile responsabile de prevenirea și curmarea corupției.

3. ACTE NORMATIVE RELEVANTE

- 3.1. **Strategia națională anticorupție pe anii 2011–2015**, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2011, prevede: *“Printre acțiunile prioritare de consolidare a capacității organelor de drept și a justiției este sporirea credibilității*

CCCEC, a procuraturii și a justiției în fața societății. Pentru aceasta sînt necesare anumite măsuri, cum ar fi:

– delimitarea competențelor organelor de drept în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de corupție și a celor conexe; [...]

– optimizarea activității CCCEC, inclusiv prin: asigurarea independenței instituționale; consolidarea funcției de prevenire a corupției ca parte a mandatului CCCEC, în special prin asigurarea cu resurse umane, financiare și materiale suplimentare; [...]

– asigurarea unor salarii proporționale responsabilităților pentru colaboratorii CCCEC, ai procuraturii și pentru judecătorii implicați în lupta cu corupția. Salarizarea și asigurarea acestora trebuie să fie mai mare în comparație cu alte categorii de funcționari, pentru a fi protejați de tentațiile care pot apărea;

– dotarea corespunzătoare a CCCEC și a Procuraturii Anticorupție cu echipament și tehnici performante.”

3.2. Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, adoptată prin Legea nr.231 din 25 noiembrie 2011, prevede ca domeniu specific de intervenție: “2.1.2. Revizuirea statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”.

3.3. Programul național de implementare a Planului de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.122 din 4 martie 2011 (punctul 56: “Optimizarea funcționării Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în vederea asigurării independenței instituționale”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – semestrul II al anului 2011);

3.4. Măsuri adiționale la Programul național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.130 din 24 februarie 2012 (punctul 56: “Optimizarea funcționării Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în vederea asigurării independenței instituționale” prin “Adoptarea Strategiei de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – trimestrul I al anului 2012; punctul 58: “Implementarea Strategiei de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – anul 2012; punctul 59: “Maximizarea încrederii publicului în prestația Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și a gradului de conștientizare în prevenirea corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – anul 2012; punctul 60: “Sporirea nivelului de profesionalism în prevenirea, investigarea și urmărirea cazurilor de corupție”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – anul 2012);

3.5. Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012–2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.289 din 7 mai 2012 (punctul 212: “Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern și a proiectului hotărîrii de Guvern privind reorganizarea Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, cu transferarea unor funcții către instituțiile subordonate Ministerului Finanțelor și Ministerului Afacerilor Interne, și aprobarea Regulamentului acestuia”, autoritățile responsabile – Cancelaria de Stat, Ministerul Justiției, Ministerul

Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, termenul de realizare – trimestrul III al anului 2012).

3.6. Lege cu privire la prevenirea și combaterea corupției

MĂSURILE DE PREVENIRE A CORUPȚIEI

Articolul 5. Garanțiile prevenirii corupției

(1) Garanțiile prevenirii corupției sînt politicile și practicile din domeniul respectiv care reprezintă un complex de măsuri legislative, instituționale, economice, sociale și morale, realizate prin reglementarea:

- a) organizării activității autorităților publice;
- b) conduitei funcționarilor publici, a persoanelor cu funcții de demnitate publică și a altor persoane care prestează servicii publice;
- c) organizării expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, discutării publice a proiectelor elaborate, evaluării riscurilor instituționale de corupție;
- d) modului de formare și de administrare a finanțelor publice;
- e) participării societății civile și accesului la informație în procesul decizional;
- f) accesului la informația despre măsurile de prevenire a corupției și rezultatele aplicării lor;
- g) sectorului privat al economiei naționale;
- h) prevenirii legalizării veniturilor obținute ilicit;
- i) activității politice și procesului electoral;
- j) altor măsuri necesare pentru realizarea scopurilor prezentei legi.

(2) Autoritățile publice adoptă programe proprii în domeniile lor de activitate pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției.

Articolul 6. Organizarea activității autorităților publice și a funcționarilor publici

(1) Organizarea activității autorităților publice și a funcționarilor publici se asigură prin reglementările legislației care prevăd:

- a) delimitarea strictă a atribuțiilor autorităților publice și ale funcționarilor acestora, bazată pe principiile transparenței și obiectivității;
- b) controlul ierarhic și controlul societății civile asupra activității autorităților publice și a funcționarilor acestora;
- c) perfecționarea structurii serviciului public și a procedurii de soluționare a problemelor ce vizează interesele persoanelor fizice și juridice;
- d) baza materială și garanțiile sociale pentru desfășurarea activității, în raport cu competența și responsabilitățile aferente funcției;
- e) stabilirea unor exigențe speciale, restricții și interdicții, criterii de angajare, de numire și de promovare în funcție, necesare excluderii conflictelor de interese, apărării regimului constituțional, a drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice;
- f) echilibrul adecvat între imunitățile de jurisdicție acordate diverselor categorii de funcționari publici.

(2) Exercițarea funcțiilor publice urmează să asigure:

- a) stabilirea regulilor de conduită în raport cu specificul exercitării fiecărei funcții publice sau de demnitate publică;
- b) respectarea regulilor deontologice în cadrul autorităților publice prin aplicarea măsurilor disciplinare și de altă natură persoanelor care încalcă normele instituite;

c) cunoașterea și respectarea cu strictețe a actelor normative care reglementează activitatea funcționarului public, a persoanelor cu funcții de demnitate publică și a altor persoane care prestează servicii publice;

d) aprobarea de măsuri care ar înlesni semnalarea de către funcționarii publici, de persoanele cu funcții de demnitate publică și de alte persoane care prestează servicii publice a actelor de corupție de care au luat cunoștință în exercițiul funcției.

Articolul 7. Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, evaluarea riscurilor instituționale de corupție

(1) Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului este obligatorie.

(2) Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului este un proces de evaluare a corespunderii conținutului lor standardelor anticorupție naționale și internaționale în vederea identificării normelor care favorizează sau pot favoriza corupția și în vederea elaborării de recomandări pentru excluderea efectelor acestora.

(3) Expertiza anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului se efectuează în modul stabilit de Guvern, după următoarele criterii:

a) ponderea, în cuprinsul proiectului, și eventualul efect al normelor de trimitere și al normelor de blanchetă;

b) nivelul atribuțiilor de reglementare date în competența autorităților administrației publice;

c) identificarea conflictelor normelor de drept;

d) gradul responsabilităților și atribuțiilor date funcționarilor publici;

e) evaluarea procedurilor administrative de control (interior sau ierarhic superior);

f) nivelul cerințelor impuse beneficiarilor de anumite drepturi;

g) gradul de transparență a funcționării autorităților publice.

(4) Evaluarea riscurilor instituționale de corupție se efectuează în modul stabilit de Guvern, care prevede și procesul de identificare a factorilor organizatorici, favorizanți sau capabili de a favoriza corupția, elaborarea de recomandări în vederea excluderii efectelor riscurilor menționate.

Articolul 8. Sistemul de achiziții publice, modul de formare și de administrare a finanțelor publice

Sistemul de achiziții publice, modul de formare și de administrare a finanțelor publice se asigură prin:

a) transparența și publicitatea informațiilor privind procedurile de achiziție;

b) utilizarea unor criterii obiective la emiterea deciziilor;

c) garantarea aplicării căilor de atac în caz de încălcare a regulilor sau a procedurilor stabilite;

d) aplicarea unor norme eficiente de contabilitate, de audit și de control;

e) utilizarea legală și la destinație a patrimoniului public, în condiții de economicitate și eficiență.

Articolul 9. Participarea societății civile la prevenirea și combaterea corupției, accesul la informație în procesul decizional

(1) Participarea activă a persoanelor și a grupurilor care nu aparțin sectorului public la prevenirea și combaterea corupției se asigură prin:

a) participare la procesul decizional;

b) acces la informațiile privind organizarea și funcționarea autorităților administrației publice, privind procesele lor de emitere a deciziilor și de adoptare a actelor juridice care privesc aceste persoane și grupuri;

c) publicare de informații, de rapoarte periodice despre riscurile de corupție din cadrul administrației publice;

d) informare a societății în scopul creării unei atmosfere de intoleranță față de corupție, precum și prin implementare a programelor educaționale;

e) furnizare de către autoritățile administrației publice a informațiilor de interes public și prestare a serviciilor publice prin mijloace electronice în paginile web oficiale.

(2) Decizia de refuz a pornirii urmăririi penale sau de încetare a acestei urmăriri în caz de corupție, a cărei verificare a fost inițiată la sesizare din partea unei persoane fizice ori juridice sau a unei autorități competente, se aduce la cunoștință inițiatorului în termen de 15 zile de la data emiterii, conform Codului de procedură penală.

(3) Hotărârile pronunțate de instanța de judecată în cauze penale și contravenționale ce țin de corupție se publică în termen de 30 de zile pe pagina web oficială a instanței judecătorești, în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 10. Cooperarea între sectorul privat și autoritățile publice

Prevenirea corupției cu implicarea sectorului privat urmează să asigure:

a) reducerea dependenței întreprinzătorilor de presiunea administrativă la eliberarea de licențe, autorizații, permise;

b) promovarea cooperării între subdiviziunile de investigație operativă și persoanele juridice de drept privat;

c) ridicarea responsabilității persoanelor juridice de drept privat pentru desfășurarea corectă, onorabilă și adecvată a activității întreprinzătorilor, astfel încât aceștia să preîntâmpine conflictele de interese și să încurajeze aplicarea bunelor practici comerciale între întreprinderi, precum și în relațiile lor contractuale cu statul;

d) stabilirea unor norme eficiente în domeniul contabilității și auditului în vederea prevenirii corupției prin excluderea posibilității de ținere a unei evidențe contabile neveridice, de înregistrare a unor cheltuieli inexistente, de utilizare a unor acte false, de distrugere intenționată a evidenței contabile etc.

Articolul 11. Prevenirea legalizării veniturilor obținute ilicit

Sistemul de supraveghere a veniturilor trebuie să asigure:

a) declararea veniturilor și a proprietății de către toate persoanele fizice și juridice;

b) exercitarea regulilor de control al operațiunilor financiare efectuate de persoane fizice și juridice, prin sistemul bancar sau în afara lui, în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului, în conformitate cu actele normative în vigoare și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte;

c) aplicarea normelor privind declararea, controlul veniturilor și proprietății.

Articolul 12. Procesul politic și procesul electoral

Prevenirea corupției în procesul politic și procesul electoral se asigură prin:

a) stabilirea unor reguli de activitate și de control al partidelor politice în conformitate cu legislația în vigoare;

b) excluderea posibilității de exercitare a unei influențe necuvenite de către factorii interni și externi, care impun interese de grup la luarea deciziilor;

c) organizarea procesului electoral pe baza apărării principiilor democratice.

Capitolul III

ORGANELE CU ATRIBUȚII DE PREVENIRE ȘI DE COMBATERE A CORUPȚIEI

Articolul 13. Autoritatea abilitată cu executarea prezentei legi

Centrul Național Anticorupție este un organ specializat investit cu atribuții de prevenire și de combatere a actelor de corupție sau a faptelor de comportament corupțional, în ale cărui obligații intră:

- a) întreprinderea acțiunilor de prevenire, depistare și de contracarare a corupției, efectuarea măsurilor operative de investigație și a măsurilor de urmărire penală privind actele de corupție;
- b) colectarea și analiza informațiilor privind faptele de comportament corupțional sau actele de corupție, colaborarea și schimbul de informații cu autoritățile administrației publice, sesizarea organelor competente despre cauzele și condițiile care favorizează comiterea de acțiuni ilicite;
- c) desfășurarea activităților de prevenire a corupției, educarea anticorupție a cetățenilor, colaborarea activă cu societatea civilă în vederea propagării în masă a culturii anticorupție;
- d) asigurarea pregătirii, perfecționării și reciclării cadrelor;
- e) asigurarea protecției și păstrării informației care constituie secret de stat, secret comercial și secret bancar, alte secrete apărute prin lege, devenite cunoscute în exercițiul funcției;
- f) dezvoltarea relațiilor cu servicii similare străine;
- g) elaborarea de propuneri pentru aducerea actelor normative în concordanță cu reglementările internaționale în domeniu.

Articolul 14. Alte organe și persoane abilitate cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii corupției

(1) Exerciță atribuții de prevenire și de combatere a corupției prin realizarea politicilor și practicilor în domeniu, în limitele competenței stabilite de legislație:

- a) Parlamentul;
- b) Președintele Republicii Moldova;
- c) Guvernul;
- d) Procuratura;
- e) Serviciul de Informații și Securitate;
- f) Curtea de Conturi;
- g) alte organe centrale de specialitate ale administrației publice și autoritățile administrației publice locale;
- h) societatea civilă.

(2) Autoritățile administrației publice evaluează periodic instrumentele juridice și măsurile administrative pentru a determina dacă sînt adecvate prevenirii și combaterii corupției, organizînd, în limitele competenței:

a) controlul interior asupra respectării de către funcționarii publici, de persoanele cu funcții de demnitate publică și de alte persoane care prestează servicii publice a cerințelor legislației pentru prevenirea actelor de corupție;

b) recepționarea informației din diferite surse (audiență, scrisori anonime, prin intermediul telefonului de încredere, poștei electronice etc.) referitor la comiterea faptelor de comportament corupțional sau actelor de corupție de către salariați, examinarea administrativă a acestei informații și întreprinderea măsurilor de rigoare, inclusiv prezentarea materialelor respective organului specializat;

c) prezentarea trimestrială la Centrul Național Anticorupție a notelor informative privind măsurile întreprinse, inclusiv cele realizate în comun cu alte autorități, precum și a propunerilor de ameliorare a situației existente.

(3) Autoritățile administrației publice, organizațiile necomerciale, alți reprezentanți ai societății civile desfășoară, separat sau în comun, activități în domeniul prevenirii corupției prin schimb de informații, de experți, prin cercetarea și identificarea cauzelor corupției, instruirea personalului, organizarea sistematică a campaniilor informaționale de sensibilizare a populației, realizarea și difuzarea materialelor publicitare privind riscurile corupției, realizarea unor inițiative social-economice și prin alte acțiuni în domeniu.

Capitolul IV

RĂSPUNDEREA PENTRU ACTELE DE CORUPȚIE

Articolul 15. Faptele de comportament corupțional

Se consideră fapte de comportament corupțional al persoanelor care cad sub incidența prezentei legi:

- a) implicarea în activitatea unor alte organe, întreprinderi, instituții și organizații, indiferent de tipul de proprietate și forma lor juridică de organizare, în cazul în care faptul acesta nu ține de competența lor, făcând uz de serviciu, care conduce la conflict de interese;
- b) participarea cu drept de vot sau de decizie la examinarea și soluționarea problemelor ce vizează interesele lor personale sau interesele persoanelor cu care se află în raporturi de rudenie;
- c) acordarea de sprijin, neprevăzut de actele normative, în activitatea de întreprinzător sau de alt gen privat sau calitatea de a fi însărcinat cu afaceri al unor terți în autoritatea administrației publice în care lucrează sau care li se subordonează, sau a cărei activitate o controlează;
- d) acordarea fără just temei a preferinței unor persoane fizice sau juridice la elaborarea și emiterea deciziei;
- e) beneficierea de privilegii pentru a obține pentru sine sau pentru alte persoane credite și împrumuturi, procurarea hîrtilor de valoare, a bunurilor imobiliare și altor bunuri profitînd de situația de serviciu;
- f) folosirea ilicită, în interese proprii sau în interesul unor alte persoane, a bunurilor publice puse la dispoziție pentru exercitarea funcției;
- g) folosirea informației recepționate în exercitarea funcției în interes personal sau în interesul unor alte persoane în cazul în care această informație nu poate fi divulgată;
- h) refuzul, în interes personal sau în interesul unor alte persoane, de a acorda persoanelor fizice sau juridice informația permisă prin acte normative, tăgădnarea acordării unei astfel de informații ori prezentarea intenționată a unor informații eronate sau selective;
- i) gestionarea resurselor materiale și financiare publice contrar destinației lor, în interes propriu sau în interesul unor alte persoane;
- j) primirea de la orice persoană fizică sau juridică de cadouri sau avantaje care le pot influența corectitudinea în exercitarea funcției, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Articolul 16. Răspunderea pentru actele de corupție

(1) Subiecții actelor de corupție sau ai faptelor de comportament corupțional, persoanele fizice și persoanele juridice sînt trase la răspundere, în conformitate cu Codul penal, pentru săvîrșirea cu vinovăție a actelor de corupție.

(2) Sînt acte de corupție:

- a) coruperea activă;
- b) coruperea pasivă;
- c) traficul de influență;
- d) luarea de mită;
- e) darea de mită.

(3) Sînt acte conexe actelor de corupție următoarele acțiuni săvîrșite în legătură directă cu actele de corupție:

- a) abuzul de putere sau abuzul de serviciu;
- b) excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu;
- c) legalizarea veniturilor obținute din acte de corupție;
- d) împiedicarea înfăptuirii justiției;
- e) însușirea de bunuri;
- f) cauzarea de daune materiale prin înșelăciune sau prin abuz de încredere;
- g) distrugerea sau deteriorarea de bunuri;
- h) protecționismul;
- i) falsificarea rezultatelor votării;
- j) coruperea alegătorilor;
- k) falsul în acte publice;

l) falsul în documente contabile.

Articolul 17. Alte forme de răspundere

Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere civilă, disciplinară, contravențională, după caz, conform legislației în vigoare, inclusiv pentru:

- a) comiterea de către persoane fizice sau juridice a unui act de corupție sau a unui fapt de comportament corupțional, dacă aceste acțiuni nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii;
- b) nerespectarea restricțiilor și interdicțiilor stabilite de actele normative care reglementează statutul special al funcționarilor publici, al persoanelor cu funcții de demnitate publică și al altor persoane care prestează servicii publice;
- c) încălcarea prevederilor legale referitoare la declararea veniturilor și a proprietății, precum și a obligațiilor legale privind conflictul de interese;
- d) nedeunțarea actelor de corupție de către persoanele care au această obligație;
- e) neasigurarea a realizării măsurilor de prevenire și de combatere a corupției de către persoanele care au asemenea atribuții;
- e¹) neasigurarea de către persoanele sau organele competente a măsurilor de protecție stabilite de lege pentru funcționarul public care informează cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese;
- f) alte cazuri prevăzute de legislație.

Articolul 18. Informarea cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese

(1) Funcționarul public, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice, care a aflat despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese are dreptul să informeze cu bună-credință despre aceasta, în formă verbală sau scrisă, conducătorul ierarhic superior, structura specializată, conducătorul autorității sau al instituției publice, autoritatea abilitată cu controlul veridicității informațiilor din declarațiile de interese personale, organul de urmărire penală, procurorul, organizațiile neguvernamentale și mass-media.

(2) Funcționarul public, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice, care informează cu bună-credință despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese beneficiază de măsurile stabilite de Legea nr.25-XVI din 22 februarie 2008 privind Codul de conduită a funcționarului public, necesare pentru a asigura protecția sa.

Articolul 19. Garanțiile pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu

(1) Prevederile referitoare la independența îndeplinirii anumitor funcții nu pot constitui un impediment în tragerea la răspundere în caz de comitere a actelor de corupție sau de protecționism.

(2) Imunitățile de jurisdicție în privința urmăririi penale constituie un echilibru adecvat, cu posibilitatea cercetării și judecării efective a actelor de corupție.

Capitolul V

LICHIDAREA CONSECINTELOR ACTELOR DE CORUPȚIE

Articolul 21. Măsurile de combatere a corupției

Autoritățile abilitate cu combaterea corupției sînt investite, conform legislației, cu următoarele atribuții:

- a) efectuarea măsurilor operative de investigație;
- b) efectuarea urmăririi penale;
- c) aplicarea măsurilor procesuale de constrîngere, de siguranță și a altor măsuri de securitate;
- d) asigurarea confidențialității în procesul penal;
- e) aplicarea măsurilor de protecție de stat pentru asigurarea securității participanților la proces și a altor persoane, inclusiv a celor care aduc la cunoștință organelor competente sau superiorilor posibila săvîrșire a actelor de corupție, a actelor conexe acestora sau a faptelor de comportament corupțional;
- f) aplicarea măsurilor de înlăturare a condițiilor care au contribuit la săvîrșirea infracțiunilor și a altor încălcări ale legislației, întreprinderea acțiunilor de reparare a prejudiciului;
- g) exercitarea asistenței juridice internaționale.

3.7. Lege cu privire la Centrul Național Anticorupție (redacția pînă la intrarea în vigoare a Legii nr. 106)

Capitolul I DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Centrul Național Anticorupție

(1) Centrul Național Anticorupție (denumit în continuare *Centru*) este un organ specializat în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional.

(2) Centrul este persoană juridică de drept public, finanțat integral din bugetul de stat, dispune de conturi trezoreriale, de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și de alte atribute necesare.

(3) Centrul este un organ apolitic, nu acordă asistență și nu sprijină niciun partid politic.

(4) Centrul este independent în activitatea sa și se supune doar legii. Centrul dispune de independență organizațională, funcțională și operațională în condițiile stabilite de lege.

Articolul 2. Cadrul juridic

(1) Cadrul juridic al activității Centrului îl constituie Constituția Republicii Moldova, prezenta lege, alte acte normative, precum și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

(2) Prezenta lege se completează cu prevederile Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, ale Legii nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, ale legislației muncii, cu reglementările de drept comun civile, administrative sau penale, după caz, în măsura în care nu contravin legislației speciale ce reglementează activitatea angajaților Centrului.

Articolul 3. Principiile de activitate

Centrul își desfășoară activitatea pe principiile:

- a) legalității;
- b) independenței;
- c) imparțialității;
- d) aplicării prioritare a metodelor de prevenire a corupției față de cele de combatere;
- e) respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- f) oportunității;
- g) îmbinării metodelor și mijloacelor publice și secrete de activitate;
- h) îmbinării conducerii unipersonale și colegiale;
- i) colaborării cu alte autorități publice, cu organizații obștești și cu cetățeni.

Capitolul II

ATRIBUȚIILE, OBLIGAȚIILE ȘI DREPTURILE CENTRULUI

Articolul 4. Atribuțiile Centrului

(1) În atribuțiile Centrului intră:

a) prevenirea, depistarea, cercetarea și curmarea contravențiilor și infracțiunilor de corupție și a celor conexe corupției, precum și a faptelor de comportament corupțional;

[Lit.b) exclusă prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

c) prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, în condițiile Legii nr.190-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului;

d) efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum și a altor inițiative legislative prezentate în Parlament, în vederea corespunderii lor cu politica statului de prevenire și combatere a corupției;

e) asigurarea desfășurării evaluării riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice prin instruire și consultare, monitorizare și analiză a datelor referitoare la evaluarea riscurilor de corupție, precum și coordonarea elaborării și executării planurilor de integritate.

(2) Atribuțiile Centrului sînt exhaustive și nu pot fi modificate sau completate decît prin lege.

Articolul 5. Obligațiile Centrului

În executarea atribuțiilor, Centrul este obligat:

a) să activeze în strictă conformitate cu Constituția Republicii Moldova, cu prezenta lege și cu alte acte normative;

b) să întreprindă acțiuni speciale de investigații în conformitate cu legislația;

c) să întreprindă acțiuni de prevenire și combatere a corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional, date în competența sa, inclusiv prin efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum și a altor inițiative legislative prezentate în Parlament, cu respectarea principiilor, criteriilor și procedurii de efectuare a acesteia;

d) să efectueze urmărire penală în cazul infracțiunilor a căror contracarare ține de competența sa;

e) să efectueze proceduri în cazul contravențiilor administrative, atribuite competenței sale;

f) să întreprindă acțiuni în vederea reparării prejudiciilor cauzate statului prin infracțiuni a căror contracarare ține de competența sa;

g) să primească și să înregistreze declarații, comunicări, sesizări și alte informații privind infracțiunile, să le verifice în conformitate cu legislația;

h) să asigure securitatea activității și protecția angajaților săi în executarea obligațiilor de serviciu;

i) să asigure pregătirea, reciclarea și perfecționarea cadrelor;

j) să țină, în conformitate cu legislația, evidența persoanelor supuse serviciului militar care sînt în serviciul Centrului în calitate de colaboratori;

k) să asigure protecția și păstrarea informației care constituie secret de stat, bancar și comercial, precum și a altor secrete apărute prin lege, care au devenit cunoscute în executarea atribuțiilor. Această informație poate fi prezentată altor autorități publice în condițiile legii;

l) să prezinte anual Parlamentului și Guvernului, pînă la data de 31 martie, raportul privind desfășurarea activității sale. Raportul anual se publică pe pagina web a Centrului cu o lună înainte de a fi transmis Parlamentului și Guvernului. În caz de necesitate, Parlamentul sau Guvernul poate cere prezentarea unor rapoarte suplimentare privind activitatea Centrului.

Articolul 6. Drepturile Centrului

În exercitarea atribuțiilor și obligațiilor, Centrul are dreptul:

[Lit.a,b) excluse prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

- c) să dispună de izolator de urmărire penală în condițiile legii;
- d) să întocmească procese-verbale privind contravențiile ce țin de competența sa;
- e) să solicite și să primească de la autoritățile publice, de la persoanele juridice și fizice documente, înscrisuri, informații și date necesare pentru exercitarea atribuțiilor de prevenire și analiză a actelor de corupție și a celor conexe, precum și de examinare a cererii sau a comunicării despre contravențiile sau infracțiunile ce țin de competența sa, înregistrate în modul stabilit;
- f) să efectueze expertize criminalistice și de altă natură, precum și cercetări ce țin de competența sa, să solicite autorităților publice, întreprinderilor, organizațiilor și instituțiilor de stat antrenarea de specialiști și experți la verificări sau expertize, la elucidarea unor probleme de specialitate;
- g) să efectueze fotografierea, înregistrarea audio și video, dactiloscopia și înregistrarea persoanelor reținute sau ținute sub arest, conform legislației;
- h) să inițieze acțiuni de citare în fața instanței de judecată în conformitate cu legislația;
- i) să participe la elaborarea și perfecționarea cadrului legislativ vizînd prevenirea și combaterea infracțiunilor de corupție, a celor conexe corupției și a faptelor de comportament corupțional;
- j) să solicite și să primească din partea autorităților publice suportul informațional și consultativ necesar pentru efectuarea expertizei anticorupție a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte normative ale Guvernului, precum și a altor inițiative legislative prezentate în Parlament;
- k) să înainteze, conform legii, sesizări privind înlăturarea cauzelor și condițiilor care au favorizat comiterea de infracțiuni a căror contracarare ține de competența sa;
- l) să folosească mijloacele de informare în masă pentru stabilirea circumstanțelor în care s-au comis infracțiunile, precum și pentru urmărirea persoanelor care se eschivează de la urmărire penală și judecată.

[Art.6 modificat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Capitolul III ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII CENTRULUI.

Articolul 7. Organizarea activității Centrului

- (1) Centrul este un organ unitar, centralizat și ierarhic, constituit din aparat central și subdiviziuni teritoriale.
- (2) Centrul este independent în elaborarea programului de activitate și în exercitarea funcțiilor sale.
- (3) Structura și efectivul-limită ale Centrului, numărul și reședința subdiviziunilor teritoriale și raza lor de activitate se aprobă de către Parlament la propunerea directorului Centrului.
- (4) Centrul este persoană juridică, dispune de un cont trezorerial și de alte atribute necesare.
- (5) Subdiviziunile teritoriale sînt conduse de șefi, numiți în funcție în bază de concurs de directorul Centrului. Concursul se organizează și se desfășoară în modul stabilit de Parlament.
- (6) Șef de subdiviziune teritorială poate fi numită persoana care are o vechime în muncă în organele de drept de cel puțin 5 ani și posedă calitățile profesionale și organizatorice necesare.

[Art.7 modificat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Articolul 8. Numirea și eliberarea din funcție a directorului Centrului

- (1) Centrul este condus de un director. Directorul Centrului (denumit în continuare *director*) este numit în funcție de Parlament cu votul majorității deputaților aleși, pentru un mandat de 5 ani, fără posibilitatea numirii pentru un alt mandat consecutiv.
- (2) Funcția de director este incompatibilă cu orice altă activitate remunerată.

(3) Candidatul la funcția de director este selectat pe bază de concurs organizat de Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului.

(4) Candidatul la funcția de director trebuie să întrunească următoarele cerințe:

- a) deține cetățenia Republicii Moldova și este domiciliat pe teritoriul ei;
- b) are capacitate deplină de exercițiu;
- c) are studii superioare juridice;
- d) are o vechime în muncă în domeniul juridic de cel puțin 10 ani;
- e) se bucură de o reputație ireproșabilă;
- f) nu este și nu a fost în ultimii 2 ani membru al vreunui partid politic;
- g) nu are antecedente penale;
- h) cunoaște limba de stat;
- i) este apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor.

(5) La data numirii în funcție, directorul depune în fața Parlamentului următorul jurământ:

“Jur să respect cu strictețe Constituția și legile Republicii Moldova, să îndeplinesc conștiincios obligațiile ce îmi revin, să apăr ordinea de drept, drepturile și libertățile omului, interesele generale ale societății și ale cetățenilor Republicii Moldova de a trăi și de a se dezvolta într-un mediu liber de corupție.”

(6) Directorul este inamovibil pe perioada exercitării mandatului.

(7) Mandatul directorului încetează în caz de:

- a) demisie;
- b) incompatibilitate;
- c) pierdere a cetățeniei Republicii Moldova;
- d) imposibilitate a exercitării mai mult de 4 luni consecutiv a atribuțiilor ce îi revin în legătură cu starea sănătății, constatată prin examen medical;
- e) atingere a plafonului de vîrstă;
- f) pronunțarea unei sentințe definitive de condamnare;
- g) nedeținere a declarației de interese personale și a declarației de venituri și proprietăți în modul și în termenele prevăzute de lege;

[Lit.h) abrogată prin Legea nr.93 din 19.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

i) deces.

[Lit.j) abrogată prin Legea nr.93 din 19.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

(8) Temeiurile prevăzute la alin.(7) se constată în ședința plenară a Parlamentului, în baza raportului Comisiei juridice, numiri și imunități, prin adoptarea unei hotărîri prin care se ia act de apariția cauzei ce determină încetarea mandatului.

[Alin.9 abrogat prin Legea nr.93 din 19.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

(10) În exercitarea atribuțiilor sale, directorul este asistat de doi adjuncți, numiți în funcție de Parlament la propunerea directorului. Activitatea directorului adjunct încetează în condițiile alin.(8). Demiterea din funcție a directorului adjunct se adoptă de Parlament la inițiativa directorului.

[Art.8 modificat prin Legea nr.93 din 19.04.2013, în vigoare 20.04.2013]

Articolul 9. Atribuțiile directorului

Directorul:

- a) organizează și asigură activitatea Centrului, inclusiv a subdiviziunilor lui teritoriale și a Colegiului, și este responsabil de exercitarea atribuțiilor Centrului;

- b) stabilește și repartizează atribuțiile adjuncților, șefilor de subdiviziuni din aparatul central și teritoriale;
- c) participă la ședințele Guvernului și ale Parlamentului, în baza invitației sau la cerere atunci când examinarea unor probleme prezintă interes pentru Centru;
- d) aprobă schema de încadrare a aparatului central și a subdiviziunilor teritoriale în conformitate cu structura și în limitele efectivului aprobate de Parlament;
- e) elaborează proiectul bugetului Centrului pentru anul următor și îl înaintază Parlamentului spre aprobare;
- f) aprobă regimul de ordine interioară al Centrului;
- g) emite, în temeiul și în vederea executării legii, ordine, dispoziții și instrucțiuni;
- h) organizează selectarea, repartizarea și instruirea cadrelor;
- i) asigură regimul de conspirație și confidențialitate;
- j) acordă grade angajaților Centrului;
- k) emite ordine de numire și de eliberare din funcție;
- l) stimulează și sancționează disciplinar angajații conform actelor legislative;
- m) reprezintă Centrul în relațiile cu alte autorități publice din țară și cu organe similare din alte state, inițiază și semnează, în condițiile legii, acorduri de cooperare cu instituții similare din alte state;
- n) abrogă sau modifică ordinele, deciziile, hotărârile și dispozițiile conducătorilor de subdiviziuni teritoriale în cazul necorespunderii lor legii și altor acte normative.

[Art.9 completat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Articolul 10. Colegiul Centrului

(1) Conducerea colegială a Centrului este exercitată de către Colegiul Centrului. Din componența Colegiului Centrului fac parte: directorul, adjuncții lui, șefii subdiviziunilor Centrului (cu statut de direcție generală), procurorul anticorupție, președintele Comisiei Naționale de Integritate, un reprezentant al comisiei parlamentare de profil care este și reprezentant al fracțiunii de opoziție, un reprezentant desemnat de Guvern, un reprezentant al sindicatului Centrului, un reprezentant al societății civile selectat prin concurs public de către comisia parlamentară de profil, un reprezentant al Consiliului Civil.

(2) Colegiul Centrului se întrunește trimestrial în ședințe ordinare sau, după caz, în ședințe extraordinare, care pot fi convocate la propunerea membrilor săi.

(3) Atribuțiile Colegiului Centrului sînt:

- a) aprobarea Regulamentului de activitate al Colegiului Centrului, avizat de Comisia juridică, numiri și imunități și de comisia de profil;
- b) aprobarea politicilor de dezvoltare strategică a Centrului;
- c) aprobarea indicatorilor de performanță în activitatea Centrului;
- d) aprobarea planurilor de activitate și aprecierea periodică a rezultatelor activității Centrului;
- e) emiterea avizului asupra raportului de activitate a Centrului, care se anexează la raport;
- f) aprobarea Regulamentului de activitate al Serviciului Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor din cadrul Centrului, avizat de Comisia juridică, numiri și imunități și de comisia de profil;
- g) elaborarea recomandărilor cu privire la modul de organizare a activității Centrului;
- h) exercitarea altor atribuții prevăzute de prezenta lege.

[Art.10 completat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Articolul 11. Finanțarea și asigurarea tehnico-materială

(1) Finanțarea și asigurarea tehnico-materială a Centrului se efectuează de la bugetul de stat și trebuie să acopere costul estimativ al tuturor activităților sale, astfel încît acesta să exercite efectiv, eficient și plenar activitățile sale.

(2) Bugetul Centrului se aprobă de Parlament nu mai tîrziu de 1 iulie și se remite Guvernului pentru includerea acestuia în proiectul bugetului de stat pentru anul bugetar următor.

[Art.11 în redacția Legii nr.49 din 22.03.2013, în vigoare 12.04.2013]

Capitolul IV ANGAJAREA ÎN CADRUL CENTRULUI

Articolul 12. Angajații Centrului

(1) Colaborator al Centrului este persoana angajată în funcție prin concurs în cadrul acestuia, investită cu drepturi și obligații pentru exercitarea atribuțiilor Centrului, căreia i se acordă grad special, în modul stabilit de prezenta lege.

(2) În cadrul Centrului activează persoane cu funcții de demnitate publică, supuse reglementărilor Legii nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, funcționari publici, supuși reglementărilor Legii nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, și personal contractual, care desfășoară activități auxiliare, supus reglementărilor legislației muncii.

(3) La încadrarea în serviciu și ulterior în fiecare an, angajatul Centrului este obligat să prezinte, în condițiile legii, declarație cu privire la venituri și proprietate.

[Art.12 modificat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Articolul 13. Condițiile de angajare

(1) Pot fi angajați în cadrul Centrului cetățeni ai Republicii Moldova care posedă limba de stat, sînt apți după calitățile individuale și profesionale, au studii superioare economice sau juridice, a căror stare a sănătății le permite să exercite obligațiile conform funcțiilor deținute. Pentru funcționarii publici și angajații Centrului, cu excepția efectivului de subofițeri, este obligatorie posesia studiilor superioare corespunzătoare activității subdiviziunii în care urmează a fi angajați.

(2) Nu poate fi angajată într-o funcție pentru care se conferă grad special persoana în vîrstă de peste 40 de ani.

[Alin.3 art.13 abrogat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

(4) Pentru a fi angajat în cadrul Centrului, candidatul trece un control special, o testare a aptitudinilor psihologice pentru exercitarea atribuțiilor și o testare la detectorul comportamentului simulat (poligraf) în conformitate cu prevederile Legii nr.269-XVI din 12 decembrie 2008.

(5) La angajare în serviciu, colaboratorii sînt supuși înregistrării dactiloscopice de stat obligatorii, în conformitate cu legislația.

(6) Candidatul care a susținut concursul urmează să fie angajat în funcție numai după exprimarea în scris a acordului cu privire la:

a) testarea integrității sale profesionale și monitorizarea stilului său de viață în conformitate cu prevederile art.14 din prezenta lege;

b) testarea periodică a menținerii aptitudinilor psihologice necesare exercitării atribuțiilor;

c) testarea la detectorul comportamentului simulat (poligraf) în timpul efectuării controlului periodic sau selectiv al activității de serviciu, în conformitate cu prevederile Legii nr.269-XVI din 12 decembrie 2008 privind aplicarea testării la detectorul comportamentului simulat (poligraf).

[Art.13 modificat prin Legea nr.319 din 27.12.2012, în vigoare 08.03.2013]

Articolul 36. Protecția juridică

(1) Angajatul Centrului este persoană inviolabilă și se află sub protecția statului. Persoana, onoarea și demnitatea lui sînt ocrotite de lege.

(2) Urmărirea penală a angajaților Centrului se exercită de către procuror. Urmărirea penală a directorului și a adjuncților lui poate fi pornită numai de către Procurorul General, cu informarea Parlamentului.

(3) Pentru a-și apăra drepturile și interesele, angajatul are dreptul să se adreseze în instanță judecătorească.

(4) Colaboratorul nu poartă răspundere pentru dauna materială și fizică adusă infractorului din cauza nesubordonării sau opunerii de rezistență din partea acestuia în timpul reținerii.

IV. PRETINSELE ÎNCĂLCĂRI ȘI ARGUMENTELE DE RIGOARE

Considerăm că prin adoptarea Legii nr. 106 din 3 mai 2013 Parlamentul a sfidat articolele 1, 8, 39, 54 din Constituția Republicii Moldova.

Prin adoptarea Legii nr. 106 Parlamentul practic a anulat o reformă care a durat ani, o reformă la care au participat experți internaționali și care a avut drept scop dezvoltarea cadrului național în domeniul luptei cu corupția și acordarea Centrului Național Anticorupție a unui statut de organ specializat în domeniu, autonom și independent de influențele politice.

Lega nr. 106 vine cu modificări de substanță doar peste câteva luni de la începutul implementării reformei, prin care s-a acordat o veritabilă independență Centrului Național Anticorupție (în continuare CNA).

Astfel, prin recente modificări, CNA-ul a fost subordonat direct Guvernului și și-a pierdut în totalitate autonomia și independența.

Acest fapt reiese direct din prevederile legale care au fost modificate referitoare la:

- Schimbarea și facilitarea procedurii de numire și eliberare a directorului și directorilor adjuncți;
- Anularea inamovibilității;
- Anularea autonomiei financiare;
- Anularea protecției juridice a angajaților CNA;
- Indicațiile directe Guvernului de a revizui mandatul fostei conduceri ai CNA, în pofida faptului că au fost numiți de Parlament pe un termen concret și în baza concursului etc.

Prin modificarea de substanță doar peste câteva luni, a unui act legislativ prin care s-a reformat un organ specializat în combaterea corupției și care era independent de autoritățile publice, subordonând-ul iarăși Guvernului, s-a încălcat grav principiul securității raporturilor juridice și stabilitatea normelor legale într-un stat de drept și democratic.

Astfel, Conform art. 1 din Constituție, Republica Moldova este un stat suveran și independent unitar și indivizibil, este **un stat de drept, democratic**, în care demnitatea

omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valorile supreme și sunt garantate.

Prin Hotărârea nr. 3 din 22 aprilie 2013 Curtea Constituțională a dat o apreciere adecvată a obligativității respectării principiilor unui stat de drept.

„Curtea Europeană a Drepturilor Omului consideră că principiul statului de drept, menționat în preambulul Convenției, este „un element al patrimoniului spiritual comun al statelor membre ale Consiliului Europei” și se referă la Convenție în ansamblu. Acest principiu al statului de drept a fundamentat, în special, cerința stabilită de Curte de protecție adecvată împotriva ingerințelor arbitrare ale puterii publice (a se vedea, *inter alia*, Hotărârile CEDO *Engel și alții v. Olanda* din 8 iunie 1976, *Klass și alții v. Germania* 6 septembrie 1978, *Malone v. Regatul Unit* din 2 august 1984 etc.). Valorile statului de drept sunt consacrate în Preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului. Rezoluția Comisiei ONU pentru Drepturile Omului nr. 32/2005 privind democrația și statul de drept abordează elemente ale separației puterilor, supremației legii și egalității tuturor în fața legii. Acest document, *inter alia*:

„8. Reamintește că **interdependența dintre o democrație funcțională, instituții responsabile și puternice și statul de drept efectiv este esențială pentru un guvern legitim și eficient.** [...]

11. Reamintește faptul că democratizarea poate fi un proces fragil și că statul de drept și respectarea drepturilor omului sunt esențiale pentru stabilitatea societăților democratice; [...]

12. Reamintește că statele sunt garanți ai democrației, ai drepturilor omului și ai statului de drept și poartă responsabilitatea pentru punerea lor în aplicare pe deplin; [...]

14. Invită statele membre să facă eforturi continue pentru a consolida statul de drept și promovarea democrației prin: [...]

b) garantarea că **nici o instituție sau persoană publică sau privată nu este mai presus de lege**, asigurându-se că: [...]

(iii) **toți agenții guvernamentali, indiferent de pozițiile lor, sunt imediat și pe deplin trași la răspundere pentru orice încălcare a legii pe care o comit;** [...]

(vi) strategiile și măsurile anticorupție cuprinzătoare sunt în mod adecvat dezvoltate și aplicate pentru a menține independența și imparțialitatea sistemului judiciar, precum și pentru a asigura **responsabilizarea membrilor sistemelor judiciar, legislativ și executiv.**[...]

47. Conceptul „statului de drept”, consacrat împreună cu democrația și drepturile omului în Preambulul Convenției Europene, reprezintă cei trei piloni ai Consiliului Europei, organizație internațională, al cărei membru este și Republica Moldova.

48. În Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1594 (2007) privind „principiul statului de drept” se recunoaște că această noțiune este percepută de către statele europene ca fiind o valoare comună și un principiu fundamental pentru o mai mare unitate.

49. Uniunea Europeană, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și statele lor membre și-au exprimat, de asemenea, angajamentul față de principiile „statului de drept”, democrației și drepturilor omului.

50. Astfel, în Decizia Consiliului Ministerial al OSCE nr. 7/08 privind consolidarea statului de drept în spațiul OSCE, statele participante la OSCE sunt invitate să-și onoreze obligațiile privind respectarea statului de drept, atât la nivel internațional, cât și național, inclusiv în toate aspectele legate de legislația lor, administrație și justiție. De asemenea, în același document, statele sunt încurajate să-și consolideze eforturile în vederea sporirii, *inter alia*, a **responsabilității instituțiilor de stat și a persoanelor oficiale, a respectării statului de drept în administrația publică, precum și a rolului curților constituționale ca instrument pentru asigurarea respectării în toate instituțiile de stat a principiilor statului de drept, democrației și drepturilor omului.**”

Curtea Constituțională a dat și o apreciere raportului dintre statul de drept și corupția.

„Statul de drept și lupta împotriva corupției

60. Potrivit Indicelui Percepției Corupției (IPC), monitorizat de Transparency International, în anul 2012 Republica Moldova s-a plasat pe locul 94 din 176 țări incluse în clasamentul coruptibilității.

61. Curtea relevă că lupta împotriva corupției a fost declarat obiectiv național prin diverse angajamente internaționale și documente naționale, precum Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2015 (aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 154/2011) și Planul de acțiuni pentru anii 2012-2013 pentru implementarea acesteia (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 12/2012), Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (aprobată prin Legea nr. 231/2011) și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia (aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6/2012), Legea nr. 90/2008 privind prevenirea și combaterea corupției, Strategia de consolidare instituțională a Centrului Național Anticorupție (aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 232/2012).

62. Curtea reține următoarele: **corupția subminează democrația și statul de drept**, conduce la încălcarea drepturilor omului, subminează economia și erodează calitatea vieții. Prin urmare, **lupta împotriva corupției este parte integrantă a asigurării respectării statului de drept.**

3.1.3. Încrederea publicului în instituțiile fundamentale ale statului

63. Încrederea în instituții, în general, în personalități politice și publice semnifică așteptările cetățenilor ca acele persoane sau instituții să acționeze în beneficiul lor.

64. Încrederea în instituții este parte a „capitalului social” alături de încrederea generalizată (în semenii) și rețelele asociative în care sunt implicați indivizii.

65. Liantul numit „încredere în instituțiile statului” îi face pe cetățeni să se implice mai mult în sfera vieții publice. De asemenea, nivelul de încredere a publicului în instituții are efecte asupra dezvoltării economice a societății.

66. Deși are un grad foarte mare de relativitate, încrederea în unele instituții este semnificativ influențată de reprezentanții acestora.

67. Consolidarea încrederii în Parlament, Președinte și Guvern, ca instituții fundamentale ale statului ce simbolizează democrația, este în conexiune directă cu respectarea efectivă a principiului statului de drept.”

Considerăm că prin adoptarea Legii nr. 106 Parlamentul a sfidat principiul unui **stat de drept** deoarece a anulat independența unei instituții specializate în combaterea corupției. Motivul probabil al celor care au promovat respectivele modificări în legislația sunt de a nu admite ca CNA-ul să aibă autoritatea și competența de a investiga cazuri de corupție cu implicarea unor înalți demnitari guvernamentali.

În același timp, faptul că CNA-ul a inițiat mai multe dosare penale legate de corupție cu implicarea unor înalți demnitari, a nemulțumit o serie de politicieni, care prin declarațiile sale și prin acțiunile ulterioare au exercitat o presiune enormă față de această instituție.

Pentru a înțelege relația între respectarea principiului unui stat de drept și consolidarea instituțională a CNA urmează să aducem următoarele explicații care reies direct din Strategia de consolidare instituțională a CNA, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 232 din 25 octombrie 2012.

Potrivit acesteia, ”Corupția este una dintre cele mai grave probleme ce subminează statul de drept și supremația legii în Republica Moldova. Deși nu poate fi măsurată prin verificări directe, toate studiile, sondajele și clasamentele naționale și internaționale constată o largă răspândire a fenomenului în țară. Astfel, Indicele de Percepție a Corupției pentru Republica Moldova, calculat anual de Transparency International (TI), a obținut în anii 2010 și 2011 2,9 puncte; Barometrul Global al Corupției pe anul 2010, la fel realizat anual de TI, denotă că 37% din respondenții din Republica Moldova au oferit mită în ultimele 12 luni (media pentru statele CSI fiind de 32%, iar pentru statele UE – de 5%); clasamentul “Națiuni în Tranziție”, realizat de FreedomHouse, a stabilit pentru Republica Moldova punctajul 6 în ratingul anticorupție pe anul 2011; sondajele realizate de Institutul de Marketing și Sondaje (IMAS-Inc Chișinău) în anul 2009 au arătat că 75% din cetățeni consideră că toți sau majoritatea funcționarilor sînt implicați în corupție. Toleranța recunoscută de cetățeni față de actele de corupție la fel este înaltă, 37% dintre respondenți declarându-și disponibilitatea de a se angaja în activități de corupție în cazul în care ar ocupa funcții publice, iar 36–44% dintre respondenți ar oferi funcționarilor recompense ilegale.

Barometrul opiniei publice, efectuat semestrial de Institutul pentru Politici Publice, relevă că în ultimii zece ani corupția se menține în topul îngrijorărilor populației, ocupînd locul cinci, imediat după problemele ce țin de supraviețuirea individuală și cea a familiei. În ultimii zece ani, procentul cetățenilor mulțumiți de măsurile întreprinse de conducerea țării pentru combaterea corupției a oscilat între 6% și 17%, constituind în anul 2010 aproximativ 10%. Barometrul opiniei publice relevă că societatea consideră lupta împotriva corupției drept una dintre cele mai importante sarcini care stau în

fața Republicii Moldova, în același rînd cu dezvoltarea economiei, ridicarea nivelului de trai și întărirea ordinii în țară.

De asemenea, strategia menționată, mai relevă că,

“În aceste condiții, toate guvernările au acordat eforturilor anticorupție o atenție deosebită, cel puțin la nivel declarativ. Pe de o parte, atenția acordată segmentului anticorupție a fost determinată de interesul sporit al populației față de problema în cauză, iar pe de altă parte, eradicarea corupției este una dintre condițiile importante la negocierea asistenței externe (acordurile cu guvernul SUA referitoare la acordarea asistenței din Fondul Provocările Mileniului, acordurile cu UE). Începînd din a doua jumătate a anului 2002, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (CCCEC) a devenit actorul central al luptei împotriva corupției și de atunci populația țării și comunitatea internațională își proiectează așteptările de curmare a fenomenului corupției anume asupra acestei instituții. Prin Legea nr.120 din 25 mai 2012, Parlamentul a operat modificări în legislația ce reglementează activitatea CCCEC. Astfel, începînd din 1 octombrie 2012, CCCEC este numit Centrul Național Anticorupție (CNA), instituție care raportează Parlamentului și investighează doar infracțiuni de corupție, infracțiunile conexe acestora, infracțiuni de spălare a banilor și de finanțare a terorismului.

Pe fundalul neîncrederii generale a populației în autoritățile statului, nivelul de încredere în CCCEC, deși mai ridicat în comparație cu Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura, este oricum insuficient. Astfel, potrivit sondajului IMAS din anul 2005, CCCEC se bucura de un nivel de încredere de 17%, menținînd același nivel și în 2007, dar care a scăzut în anul 2009 pînă la 15%. Conform sondajelor realizate de Transparency International Moldova în anul 2007, 30,6% dintre oamenii de afaceri aveau încredere deplină sau multă în CCCEC, iar în anul 2008 această cifră a crescut pînă la 40,3%. Pe de altă parte, dacă în anul 2007 circa 18,1% din respondenți au apreciat profesionalismul angajaților CCCEC ca fiind înalt, atunci în anul 2008 această părere o împărtășeau deja 30,2%.

Chiar în situația în care societatea avea un nivel de încredere mai mare în CCCEC în raport cu alte organe de drept, existau anumite percepții sociale cu privire la CCCEC care par a fi adînc înrădăcinate în opinia publică și sunt deseori utilizate în cadrul discuțiilor neformale. Implementarea Strategiei ar putea avea de suferit din cauza vehiculării percepțiilor respective care pot submina sprijinul public pentru consolidarea CNA, precum și impactul scontat al acesteia.

O primă percepție de acest gen era că CCCEC lucrează la comandă politică. Tocmai pentru a spulbera această percepție, CNA trebuie să obțină și să se bucure de o independență reală față de orice presiuni necorespunzătoare, așa cum se propune în Strategie, fapt ce ar pune capăt speculațiilor de acest gen în viitor. Pe de altă parte, eșecul de a asigura independența reală a instituției ar alimenta și mai mult această opinie, fapt ce ar putea compromite definitiv ideea de reformă.

A doua percepție era că CCCEC este utilizat pentru înlăturarea concurenței în afaceri. Asigurarea unei independențe reale a CNA, în combinație cu excluderea atribuțiilor de investigare a infracțiunilor economice și transferul acestor atribuții către alte organe de urmărire penală, va fi un bun remediu pentru spulberarea acestei percepții.

A treia percepție răspîndită era că, la fel ca majoritatea autorităților publice, CCCEC este corupt și prin urmare nu este în stare să întreprindă măsuri eficiente de luptă împotriva corupției. În acest sens, Strategia propune măsuri de diminuare considerabilă a corupției în interiorul CNA, precum ridicarea salariilor, în paralel cu responsabilizarea colaboratorilor prin introducerea unor metode mai eficiente de control intern și extern (introducerea testelor de integritate, monitorizarea stilului de viață, testarea la poligraf), creșterea statutului profesional și a posibilităților de avansare în carieră – măsuri care, dacă vor fi aplicate eficient, vor înlătura motivele care ar putea genera asemenea percepții în viitor. Mai mult decît atît, Strategia propune un șir de măsuri pentru sporirea capacităților CNA de prevenire, combatere și analiză a corupției, care neapărat se vor răsfrînge asupra performanței și vor consolida încrederea în această instituție ca fiind una eficientă.

În același timp, fiind exponentul principal în lupta anticorupție, CNA, ca succesori de drept al CCCEC, trebuie să devină și un promotor al reformelor instituționale care survin pentru a asigura în

continuare aplicarea politicilor anticorupție, a măsurilor punitive și a celor preventive. Devenind o instituție cu adevărat independentă și depolitizată, cu o eficiență sporită și rezultate cu impact vizibil, CNA va determina creșterea încrederii populației în instituția respectivă și în măsurile anticorupție aplicate de ea, devenind astfel și un exemplu pentru alte autorități participante la procesul de eliminare a corupției.”

Strategia votată de Parlament prin adoptarea Hotărârii nr. 232 din 25 octombrie 2012, mai stabilește că:

”În perioada anilor 2006–2011, cu ocazia evaluării progreselor Republicii Moldova în implementarea acordurilor Politicii Europene de Vecinătate, în care obiectivul combaterii corupției era fixat drept obiectiv prioritar pentru avansarea democrației și asigurarea supremației legii, au fost formulate inter alia mai multe recomandări cu privire la activitatea CCCEC, între care:

- funcționarea eficientă și independentă a CCCEC în conformitate cu scopul său inițial de combatere a corupției;
- concentrarea asupra cazurilor de corupție la nivel înalt;
- delimitarea competențelor CCCEC de competențele altor organe de urmărire penală implicate în combaterea corupției;
- îmbunătățirea coordonării între organele de ocrotire a normelor de drept, a schimbului operativ de informații, desfășurarea unor investigații financiare paralele și aplicarea măsurii confiscării pe cazuri de corupție;
- intensificarea cooperării între CCCEC și societatea civilă;
- alocarea adecvată a resurselor financiare;
- implementarea instrumentelor internaționale și aplicarea efectivă a legislației anticorupție.

În august 2011 a fost lansat raportul de evaluare a sectorului justiției, elaborat de experții Uniunii Europene, care la capitolul combaterea corupției menționează că sistemul anticorupție este insuficient de solid la nivel de reglementări legale, cadru instituțional și capacități, fiind caracterizat prin utilizarea insuficientă a unui șir de prerogative penale, civile și administrative. Astfel, cu privire la CCCEC se menționează că, pe lângă faptul că deține un mandat excesiv de larg, CCCEC îi lipsesc garanțiile obiective pentru a-i conferi cel puțin o aparență de independență (pct.199). Raportul a relevat în special următorii factori care determină această stare de lucruri:

- neutilizarea metodelor penale și non-penale care să permită confiscarea bunurilor ilicite în cadrul luptei împotriva corupției;
- incoerențe ale cadrului normativ penal, inclusiv lipsa răspunderii penale a persoanelor juridice pentru infracțiunile de trafic de influență, de corupere activă și de spălare a banilor;
- independența insuficientă a CCCEC față de executiv;
- mandatul excesiv de larg al CCCEC;
- supravegherea insuficientă a eforturilor anticorupție din partea societății civile;
- nivelul scăzut al salariilor anumitor categorii de funcționari (pct.200).

Ca urmare a Misiunii de evaluare a UE din octombrie 2011, Comisia Europeană a adoptat, la 9 februarie 2012, un al doilea raport de progres în implementarea de către Republica Moldova a Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize, în care se fac mențiuni privind reforma CCCEC. În raport, în special, se menționează: “Strategia de reformare a CCCEC urmărește redefinirea atribuțiilor și structurii CCCEC, consolidarea garanțiilor de independență a instituției, sporirea capacităților de desfășurare a activităților de prevenire și de combatere a corupției, de sensibilizare a opiniei publice și de obținere a sprijinului public. Aceasta este o reformă-cheie pentru cadrul general de politici anticorupție. Este salutar faptul că Republica Moldova a organizat un șir de consultări publice pe marginea planurilor sale de reformare. Indiferent care va fi soluția adoptată în ultimă instanță, garanțiile de independență, autonomie operațională și eficiență trebuie să prevaleze. Acestea trebuie să

fie aplicate nu doar în activitățile viitoare ale CCCEC, dar și în procesul de selectare și angajare a colaboratorilor. În egală măsură este importantă asigurarea instituției cu resurse financiare și umane adecvate, de asemenea, asigurarea coerenței, a bunei cooperări și a divizării clare a sarcinilor cu celelalte instituții care exercită atribuții anticorupție, inclusiv Comisia Națională de Integritate, unitatea de combatere a spălării banilor, procuratura și alte organe de drept. Reforma CCCEC trebuie să meargă în pas cu reforma organelor de drept și a sistemului judiciar pentru a produce rezultatele scontate.”

Alte rapoarte de evaluare importante și de referință sînt: Recomandările Misiunii de experți cu privire la revizuirea competențelor organelor de drept în anchetarea și urmărirea penală a infracțiunilor de corupție ca urmare a evaluării efectuate în aprilie 2005 în cadrul Programului de susținere a Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției în Moldova (PACO Moldova), Raportul de evaluare a capacităților: funcțiile de prevenire a corupției ale Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (evaluare efectuată de Centrul regional PNUD de la Bratislava, 2009), Evaluarea instituțională cuprinzătoare și planul de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției (evaluare efectuată în cadrul Programului UE de suport în implementarea acordurilor dintre UE și Republica Moldova în 2010) și Raportul final privind cadrul legal și instituțional de prevenire și combatere a corupției în Republica Moldova, întocmit la solicitarea PNUD Moldova în anul 2010.”

Instituirea unei agenții naționale anticorupție reprezintă o practică internațională obișnuită; există un șir de documente internaționale semnate și ratificate de Republica Moldova care conțin prevederi în acest sens:

- **Convenția penală privind corupția**, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, care a fost semnată de Republica Moldova la 24 iunie 1999 și ratificată la 30 octombrie 2003 prin Legea nr.428-XV, stabilește următoarele: *“Fiecare Parte adoptă măsurile necesare pentru a abilita persoane sau entități să se specializeze în lupta împotriva corupției. Ele vor dispune de independența necesară în cadrul principiilor fundamentale ale sistemului juridic al Părții pentru a-și putea exercita funcțiile eficient și liber de orice presiune ilicită.”*;
- **Convenția ONU împotriva corupției**, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004 și ratificată prin Legea nr.158-XVI din 6 iulie 2007, stabilește: *“Fiecare stat parte face astfel încît, conform principiilor fundamentale ale sistemului său juridic, să existe unul sau mai multe organisme, după cum convine, însărcinate să prevină corupția...”*;
- **Declarația cu privire la 10 măsuri comune pentru curmarea corupției în Europa de Sud-Est**, emisă de Inițiativa Anticorupție a Pactului de Stabilitate, semnată la Bruxelles în mai 2005, a angajat Republica Moldova să susțină alocarea suficientă de resurse umane și financiare pentru instituțiile responsabile de prevenirea și curmarea corupției.

În același timp, Strategia mai sus-menționată, relevă faptul că, “Pe parcursul celor 10 ani de existență, CCCEC a trecut prin 9 procese de reformare și reorganizare structurală, de 3 ori i-au fost modificate competențele procesuale și s-au schimbat 5 directori. De-a

lungul existenței Centrului, rapoartele instituțiilor internaționale, în special cele europene, au recomandat consolidarea independenței CCCEC. În pofida acestor recomandări, pînă la adoptarea Legii nr.120 din 25 mai 2012, problemei asigurării independenței reale a CCCEC nu i-a fost acordată niciodată atenția cuvenită în procesele de reformare a acestuia.

Strategia națională anticorupție pe anii 2011–2015, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr.154 din 21 iulie 2011, prevede: *“Printre acțiunile prioritare de consolidare a capacității organelor de drept și a justiției este sporirea credibilității CCCEC, a procuraturii și a justiției în fața societății. Pentru aceasta sînt necesare anumite măsuri, cum ar fi:*

– *delimitarea competențelor organelor de drept în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de corupție și a celor conexe; [...]*

– *optimizarea activității CCCEC, inclusiv prin: asigurarea independenței instituționale; consolidarea funcției de prevenire a corupției ca parte a mandatului CCCEC, în special prin asigurarea cu resurse umane, financiare și materiale suplimentare; [...]*

– *asigurarea unor salarii proporționale responsabilităților pentru colaboratorii CCCEC, ai procuraturii și pentru judecătorii implicați în lupta cu corupția. Salarizarea și asigurarea acestora trebuie să fie mai mare în comparație cu alte categorii de funcționari, pentru a fi protejați de tentațiile care pot apărea;*

– *dotarea corespunzătoare a CCCEC și a Procuraturii Anticorupție cu echipament și tehnici performante.”*

Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, adoptată prin Legea nr.231 din 25 noiembrie 2011, prevede ca domeniu specific de intervenție: *“2.1.2. Revizuirea statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”.*

Urmărind dezideratul intensificării și eficientizării luptei cu corupția și, în acest context, al reformării CCCEC, Programul de activitate al Guvernului pe anii 2011–2014 “Integrare europeană: libertate, democrație, bunăstare” conține următoarele prevederi referitoare la reformarea CCCEC: *“Reorganizarea Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției prin menținerea atribuțiilor de combatere a corupției și transferul celorlalte atribuții, în decurs de 3 luni, către alte structuri specializate ale statului, în contextul reformei instituționale a acestora.”*

În baza programului de activitate al Guvernului au fost adoptate planuri de acțiuni, fiind stabilite instituțiile responsabile și fixate termenele de realizare, ulterior urmînd a fi întreprinse măsurile pentru demararea procesului de reformare a CCCEC.

Pentru a pune în aplicare prevederile programului de activitate al Guvernului, obiectivul reformării CCCEC a fost inclus în cîteva planuri de acțiuni:

– Programul național de implementare a Planului de acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.122 din 4 martie 2011 (punctul 56: “Optimizarea funcționării Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în vederea asigurării independenței instituționale”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – semestrul II al anului 2011);

– Măsuri adiționale la Programul național de implementare a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană în domeniul liberalizării regimului de vize, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr.130 din 24 februarie 2012 (punctul 56: “Optimizarea funcționării Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției în vederea asigurării independenței instituționale” prin “Adoptarea Strategiei de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – trimestrul I al anului 2012; punctul 58: “Implementarea Strategiei de reformare a Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – anul 2012; punctul 59: “Maximizarea încrederii publicului în prestația Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției și a gradului de conștientizare în prevenirea corupției”, autoritatea responsabilă – CCCEC,

termenul de realizare – anul 2012; punctul 60: “Sporirea nivelului de profesionalism în prevenirea, investigarea și urmărirea cazurilor de corupție”, autoritatea responsabilă – CCCEC, termenul de realizare – anul 2012);

– Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012–2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.289 din 7 mai 2012 (punctul 212: “Elaborarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.64-XII din 31 mai 1990 cu privire la Guvern și a proiectului hotărîrii de Guvern privind reorganizarea Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, cu transferarea unor funcții către instituțiile subordonate Ministerului Finanțelor și Ministerului Afacerilor Interne, și aprobarea Regulamentului acestuia”, autoritățile responsabile – Cancelaria de Stat, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, termenul de realizare – trimestrul III al anului 2012).

La 25 mai 2012, Parlamentul a adoptat Legea nr.120 privind modificarea și completarea unor acte legislative, prin care a fost reformat CCCEC. Astfel, CCCEC a devenit Centrul Național Anticorupție (CNA) de la 1 octombrie 2012, structură independentă în activitatea sa, care se supune doar legii. CNA prezintă rapoarte Parlamentului și Guvernului, directorul CNA se numește și se destituie din funcție de către Parlament, în baza unor criterii stabilite explicit. Competența CNA ține de prevenirea corupției și de combaterea infracțiunilor de corupție, infracțiunilor conexe acestora, infracțiunilor de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Selectarea angajaților CNA urmează să se facă în baza unor proceduri foarte stricte, care implică verificări psihologice și la poligraf, iar corectitudinea și onestitatea activității acestora vor fi supravegheate riguros, prin aplicarea testelor de integritate și a monitorizării stilului de viață.”

Cînd se vorbește de independență, Strategia menționează că pentru CNA independența este echivalentă cu asigurarea libertății față de presiuni necorespunzătoare exercitate din exteriorul sau interiorul instituției, depolitizarea, precum și reducerea vulnerabilității angajaților față de riscul coruperii lor.

- *Modalități de eliminare a presiunilor externe:* numirea conducerii CNA pe baza unui concurs public, introducerea mecanismelor de denunțare a influențelor din exteriorul instituției;
- *Modalități de eliminare a presiunilor interne:* asigurarea stabilității în muncă și a perspectivelor clare de avansare în carieră pentru colaboratorii CNA; redefinirea indicatorilor de performanță, inclusiv cu scopul evaluării interne a activității colaboratorilor;
- *Modalități de eliminare a vulnerabilității față de riscul coruperii:* sporirea siguranței sociale, a salariilor, a nivelului de responsabilitate și disciplină a colaboratorilor CNA, introducerea mecanismelor concrete de implementare a testelor de integritate, a monitorizării stilului de viață și a testării cu poligraf pentru colaboratorii CNA.

Asigurarea independenței CNA este o obligație legală a Republicii Moldova ce rezultă din art.20 al **Convenției penale privind corupția** adoptată de Consiliul Europei, care prevede că autoritățile specializate anticorupție trebuie “să-și exercite funcțiile eficiente și liber de orice presiune ilicită”. Independența CNA față de influențele și presiunile politice este de asemenea criticată datorită ineficienței sale și reprezintă cu siguranță precondiția necesară a unei reforme serioase a CCCEC. Mai mult decît atît, în rapoartele

de evaluare ale UE (a se vedea secțiunea 1) a fost subliniată în repetate rânduri problema independenței insuficiente a CCCEC față de executiv și a fost recomandată consolidarea independenței instituției. Astfel prin Legea nr.120 din 25 mai 2012 a fost exclusă subordonarea CNA față de executiv și au fost introduse criteriile de numire în funcții pe bază de concurs a conducerii CNA.

Eficiența sporită în combaterea corupției este motivul de a fi al unei agenții specializate – în caz contrar, poliția obișnuită ar putea să exercite aceleași funcții.

Doar existența unei agenții anticorupție specializate, independente și eficiente ar putea schimba cu adevărat situația din Republica Moldova. Asigurarea funcționării eficiente a CNA ca instituție specializată de contracarare a corupției este la fel o obligație legală a Republicii Moldova ce rezultă din art.20 al Convenției penale privind corupția adoptată de Consiliul European, care prevede că autoritățile specializate anticorupție trebuie “să-și exercite funcțiile eficient și liber de orice presiune ilicită”.

Convenția ONU împotriva corupției de asemenea prescrie existența organismelor însărcinate să prevină corupția. Rapoartele de evaluare ale UE (a se vedea secțiunea 1) au recomandat, în acest sens: funcționarea eficientă și independentă a CCCEC, delimitarea mai clară a competențelor CCCEC de cele ale altor organe, desfășurarea unor investigații financiare paralele, aplicarea măsurii confiscării averilor dobândite pe căi ilicite, înlăturarea neajunsurilor legislației penale și asigurarea unui buget suficient.

Art. 8 din Constituție prevede că Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

Prin principii recunoscute ale dreptului internațional trebuie de înțeles reguli de conduită de maximă generalitate, universal valabile și juridic obligatorii pentru subiecții de drept internațional. Ele sunt norme imperative și apără valori fundamentale pentru ordinea juridică internațională: securitatea și cooperarea internațională, drepturile și libertățile fundamentale.

Principiile, unele formate pe cale cutumiară, au fost reafirmate și dezvoltate pe cale convențională prin tratate internaționale, în primul rând prin Carta ONU. Deoarece Carta ONU cuprinde numai formulări generale, au fost întreprinse lucrări de codificare și la 24 octombrie 1970 a fost adoptată Declarația privind principiile de drept internațional ale relațiilor de prietenie și cooperare dintre state. Acest document a reafirmat și a precizat conținutul juridic al celor șapte principii consacrate în Carta ONU.

Acțiuni de precizare și sistematizare a principiilor fundamentale și normelor unanim recunoscute s-au făcut și în alte acte internaționale: Carta drepturilor și îndatoririlor economice ale statelor din 1974 și Actul final al CSCE dela Helsinki (din 01.01.1995 OSCE). Actul Final dela Helsinki cuprinde zece principii fundamentale. La cele existente au fost adăugate încă trei: principiul inviolabilității frontierelor; principiul integrității teritoriale; principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În același timp, Carta de la Paris pentru o nouă Europă din 21 noiembrie 1990 reconfirmă importanța celor 10 principii stipulate în Actul final de la Helsinki. În prezent are loc consacrarea și formarea unor noi principii fundamentale ale dreptului internațional, ca cel al dezarmării generale și totale, protecției mediului, securității colective. La formarea acestor principii contribuie și Republica Moldova prin participarea sa la tratatele internaționale în domeniile menționate.

Sistemul principiilor fundamentale de drept internațional unanim recunoscute cuprinde 10 principii, care se află într-o interdependență și o interpătrundere, inter-influență permanentă, ele condiționându-se reciproc, avînd aceeași valoare juridică și forță imperativă.

Principiile menționate se identifică cu principiile constituționale ale Republicii Moldova, inclusiv cu principiile politicii externe, obiectivele și prioritățile căreia sunt:

- consolidarea independenței și suveranității statului;
- asigurarea integrității teritoriale;
- afirmarea țării ca factor de stabilitate;
- **edificare a statului de drept** etc.

În realizarea acestor priorități, statul se conduce de principiile și normele de drept internațional unanim recunoscute, izvoarele de drept cu caracter universal, convențiile de codificare a diferitelor ramuri de drept internațional. La toate aceste acte Republica Moldova a aderat, ele fiind pentru noi obligatorii. Prin faptul că Republica Moldova se obligă să respecte principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional se obține o supremație a acestora față de dreptul intern consacrat prin legi organice, ordinare și actele subordonate legii.

Normele internaționale la care Republica Moldova este parte au stabilit necesitatea edificării unei autorități independente în lupta cu corupția. După lungi dezbateri, după o perioadă de tranziție, după o reformă consistentă cu participarea experților străini, CNA a căpătat acea independență funcțională prevăzută de tratatele internaționale. Acest statut deja a căpătat o protecție consacrată prin normele internaționale și urmează a fi respectat.

Prin adoptarea Legii nr. 106 a fost anulată independența CNA, fapt ce vine în contradicție cu prevederile tratatelor internaționale referitoare la combaterea corupției, menționate mai sus, și ca rezultat constatăm că Parlamentul a depășit cadrul constituțional prevăzut la art. 8 din Legea Supremă.

Prin adoptarea acestei legi au fost sfidate și prevederile art. 22, 39, 43 și 54 din Constituție. Art. IV a legii contestate prevede că Guvernul va asigura numirea conducerii CNA conform noilor reglementări.

Prin aceste prevederi considerăm, că, practic, se anulează mandatul legitim al conducerii actuale a CNA care a fost numită pentru un termen de 5 ani. Actualul director al CNA a fost numit în baza legii, prin concurs de către Parlament pentru un mandat de 5 ani. Mandatul astfel expiră în anul 2017.

Prin prevederea contestată, Parlamentul întrerupe mandatul unui funcționar iar legea, practic, are efect retroactiv deoarece se aplică unei situații anterioare, adică îl pune în situația de pînă la numire în funcție, de parcă acel concurs pentru ocuparea funcției nici nu a avut loc niciodată iar redacția anterioară a legii nici nu a prevăzut termenul de 5 ani pentru mandatul de director.

Prin întreruperea neîntemeiată a mandatului unui funcționar de înalt rang sunt sfidate prevederile articolelor 39, 43 și 54 din Constituție. Actuala conducere a CNA a obținut mandatul în temeiul legii și a avut o speranță legitimă că acest mandat va fi respectat, nu vor fi încălcate drepturile fundamentale ale omului la muncă, la obținerea unei funcții publice.

De asemenea, prin dispozițiile finale de la art. IV al Legii nr. 106, Parlamentul a încălcat și principiul neretroactivității legii prevăzut la art. 22 din Constituție. Legea nu poate avea efect pentru trecut. O dată numit în funcție pentru un mandat de către forul legislativ suprem, sub imperiul legii anterioare, directorul CNA trebuie să-și ducă mandatul pînă la un bun sfîrșit, chiar dacă a fost modificată legislația. Noile prevederi urmează să fie aplicate pentru următorul mandat de director, sau în caz de apariție a vacanței funcției, în condițiile noii legi. În caz contrar este încălcat nu numai principiul neretroactivității legii ci și principiile unui stat de drept și neadmiterea încălcării unui drept legal dobîndit anterior.

Pentru garantarea independenței persoanei ce exercită o funcție de demnitate publică, normele constituționale și legale impun respectarea exercitării termenului mandatului. De regulă, destituirea presupune o procedură mai complicată decît numirea în funcție sau cel puțin una echivalentă. Procedura de destituire este expres stipulată pentru

Președintele Republicii Moldova, Președintele Parlamentului, Procurorul General ș.a. Pentru comparație, potrivit art.64 din Constituție, Președintele Parlamentului este ales cu majoritatea voturilor deputaților aleși, dar este eliberat din funcție cu cel puțin 2/3 din voturile tuturor deputaților. Această rigiditate decurge din rațiunea asigurării independenței persoanei față de acei care au votat pentru alegerea sau numirea sa. În cazul reglementării constituționale sau legale a procedurii de numire în funcție, nu este neapărat necesară reglementarea procedurii de destituire, aceasta prezumându-se.

Practica Curții Constituționale este una consistentă sub acest aspect stabilind fără echivoc faptul că organul care desemnează un înalt demnitar trebuie să respecte independența acestuia, mandatul și procedura de revocare să fie cel puțin similară cu cea de numire.

Prin astfel de modificări frecvente ale legislației, când sunt anulate la scurt timp unele norme, se încalcă grav principiul previzibilității și stabilității normelor juridice și este afectată securitatea raporturilor juridice într-un stat de drept.

Luând act de cele expuse considerăm că prin adoptarea Legii nr. 106, prin anularea independenței unui organ specializat rolul căruia a fost ridicat la nivelul reglementărilor internaționale, prin subordonarea CNA Guvernului, prin întreruperea subită a mandatului legal al conducerii CNA, prin abrogarea după puțin timp a unei reforme legislative consacrate, Parlamentul a sfidat, direct și indirect, cel puțin, normele constituționale prevăzute la art. 1, 8, 22, 39, 43, 54 din Legea Supremă.

V. CERINȚELE SESIZĂRII

În temeiul celor expuse mai sus, în baza articolului 135, alineatul (1), litera a) din Constituția Republicii Moldova, a articolului 4, alineatul (1), litera a) și art. 25¹ al Legii cu privire la Curtea Constituțională, și a articolului 4, alineatul (1), litera a) și art. 7¹ al Codului jurisdicției constituționale, solicităm Curții Constituționale a Republicii Moldova următoarele:

1. Primirea și examinarea în regim de urgență a prezentei sesizări;
2. Suspendarea acțiunii Legii nr. 106 din 3 mai 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.
3. Exercitarea controlului constituționalității și declarării drept neconstituțională a Legii nr. 106 din 3 mai 2013 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

4. Exercițarea controlului constituționalității art. IV din Legea nr. 106 ce se referă la întreruperea mandatului legal al conducerii CNA.

Cu cea mai înaltă considerație pentru Onorata Curte,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'S. Sîrbu', written in a cursive style.

**Serghei SÎRBU,
deputat**